

ARCHÉ a čas

Dotazovat se na “počátky” se ve filosofii vždycky považovalo nejen za oprávněné, ale přímo za úkol a filosofickou povinnost. Kdysi velmi dávno, ještě v období plného světa MYTHU, se to však ještě tak tvrdě nespojovalo se samozřejmým předpokladem, že počátky musí být nutně “minulejší” než to, čeho to jsou – či vlastně už “byly” – počátky. “Počátek” v těch archaických dobách byl chápán víc jako “fundament”, který nepomíjí, nýbrž nadále trvá – právě jako trvalý základ. To si podrželi ve svém myšlení i první filosofové, a mohli se opírat i o etymologické kořeny slova ARCHÉ, v nichž zaznívalo nejen to, že jde o “to první”, nýbrž také a dokonce zejména o to, že jde o to, co “vládne”. Tyto staré konotace měly sice svůj dobrý smysl, ale dnes je třeba je revidovat a upravit. ARCHÉ je především třeba hledat (a “umístit”) do budoucnosti, nikoli do minulosti; a k tomu je dále zase třeba přestat o budoucnosti uvažovat jako o sféře ještě “nepopsané”, kde nic není, která je “prázdná”. Ovšemže nelze mít za to, že v budoucnosti něco “jest”, neboť slovem “jest” už říkáme, že to je aktuální, tj. již “něco”, něcvo uskutečněného a tedy nikoli jen budoucího.

(Písek, 070915-1.)